

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

NR
61

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1992 ROKU

ISSN 1231-269X

**ANALIZY
RYNKOWE**

Redakcja naukowa
Ewa Rosiak

CZERWIEC 2022

KOMITET REDAKCYJNY:

Sylwia Łaba
Renata Grochowska
Mariola Kwasek
Aldona Skarżyńska
Iwona Szczepaniak
Agnieszka Wrzochalska
Piotr Szajner

RECENZENT:

Dorota Pasińska

REDAKCJA NAUKOWA RYNKU RZEPAKU:

Ewa Rosiak

Oceny i komentarze prezentowane w Analizach Rynkowych są opracowywane na podstawie najlepszych i sprawdzonych źródeł informacji, i są wyrazem wiedzy oraz poglądów autorów.
Nie mogą więc być podstawą roszczeń podmiotów za skutki podejmowanych decyzji,
które każdy podejmuje na własne ryzyko i koszt.

Wykorzystując informacje zawarte w publikacji, prosimy o podanie źródła.

Cytowanie: Rosiak, E. (red.). (2022). *Rynek rzepaku. Stan i perspektywy*. Nr 61. Analizy Rynkowe. IERiGŻ PIB.

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Rynków Rolnych i Metod Ilościowych IERiGŻ PIB
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner

WYDAWCA: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy,
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
PROJEKT OKŁADKI: Leszek Ślipki
SKŁAD: Barbara Walkiewicz
DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ PIB
Ark. wyd. 5,75

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Rynek produktów oleistych na świecie	6
<i>mgr Łukasz Chmielewski</i> <i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
II. Rynek produktów oleistych w Unii Europejskiej	14
<i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
III. Rynek produktów oleistych w Polsce	19
1. Produkcja rzepaku	19
<i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
2. Obroty rzepakiem	26
<i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
3. Handel zagraniczny produktami oleistymi	29
<i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
4. Przemysł tłuszczowy	35
<i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
5. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych	40
<i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
Aneks	49

W latach 2020–2021 sytuacja na światowym rynku roślin i produktów oleistych była determinowana przez społeczno-gospodarcze skutki pandemii COVID-19, która charakteryzowała się cyklicznym przebiegiem i okresowym wprowadzeniem restrykcyjnych środków zapobiegawczych. W 2021 r. światowa gospodarka wkroczyła na ścieżkę rozwoju po recesji w 2020 roku. Wzrost globalnego popytu spowodował duży wzrost cen surowców, w tym surowców energetycznych i rolnych. Kraje importerskie zwiększyły zakupy surowców rolnych i produktów żywnościowych w celu zabezpieczenia zapasów. Rosnące światowe ceny surowców energetycznych i żywności były źródłem czynników inflacyjnych w wielu regionach świata.

W sezonie 2021/22 światowe zbiory roślin oleistych spadły o 0,8% do 572,6 mln ton, gdyż mniejszej produkcji rzepaku i soi nie zrekomensowały większe zbiory pozostałych roślin. Mniejsze zapasy początkowe i produkcja skutkowały spadkiem zasobów, co w warunkach wzrostu zużycia do 582,7 mln ton skutkowało spadkiem zapasów końcowych oraz było stymulatorem wzrostu cen. Zwiększenie światowego zużycia obrazuje wzrost produkcji olejów o 1,4% do 203,5 mln ton. Światowe ceny rzepaku i soi w porównaniu z sezonem 2020/21 wzrosły odpowiednio o 23,1% i 4,2%, a oleju sojowego o 10,5% i rzepakowego o 21,9%.

W 2021 r. produkcja rzepaku w UE zwiększyła się o 1,9% do 17,3 mln ton, gdyż nieznaczny spadek powierzchni uprawy został zrekomensowany wyższymi plonami. Wzrost plonów i produkcji był konsekwencją korzystnych warunków agroklimatycznych w okresie wegetacji. UE nadal charakteryzowała się niską samowystarczalnością w zakresie nasion oleistych i olejów roślinnych. Głównym powodem tego było duże zapotrzebowanie na śrutę w produkcji zwierzęcej i na oleje w sektorze paliwowym.

W 2021 r. zbiory rzepaku w Polsce wyniosły 3,2 mln ton i były o 2,1% większe niż przed rokiem, a zdecydował o tym wzrost arealu uprawy (o 1,3%) i plonów (o 0,6%). W produkcji rzepaku utrzymuje się duże zróżnicowanie i specjalizacja regionalna. Produkcja rzepaku pokryła zużycie, które w sezonie 2020/21 wzrosło do ok. 3,2 mln ton i w związku z tym zapasy utrzymały się na niskim poziomie.

Wzrost światowych cen i popytu wewnętrznego spowodował wzrost cen skupu rzepaku w 2021 r. o 40,5% do 2303,1 zł/t oraz poprawę dochodowości uprawy. Relacja ceny skupu rzepaku do ceny skupu pszenicy wyniosła 2,38:1, wobec 2,19:1 przed rokiem.

W 2021 r. pogorszyły się wyniki polskiego handlu zagranicznego produktami oleistymi, gdyż deficyt pogłębił się o 32,1% do 2,1 mld EUR. Obroty handlowe poszczególnymi grupami produktów wykazywały zróżnicowane tendencje, gdyż w ujęciu ilościowym poprawiło się ujemne saldo wymiany olejami, ale pogorszyło się w handlu nasionami i nieznacznie śrutami. Wzrost światowych cen spowodował, że deficyt handlowy w ujęciu wartościowym pogłębił się we wszystkich grupach towarowych. W strukturze geograficznej nie wystąpiły większe zmiany, gdyż obroty handlowe rzepakiem odbywały się na unijnym rynku, a nasiona oraz śrutę i oleje były przedmiotem wymiany z krajami trzecimi.

W 2021 r. poprawiły się wyniki ekonomiczno-finansowe przemysłu tłuszczowego, a zdecydowały o tym większa produkcja i wysokie ceny. W związku z większym przerobem surowców produkcja rafinowanych olejów roślinnych wzrosła w porównaniu z 2020 r. o 11,8%, w tym oleju rzepakowego o 15,5%, ale produkcja margaryn spadła o 5,9%. Przychody przemysłu tłuszczowego wzrosły do 8,6 mld zł, a koszty działalności operacyjnej do 8,0 mld zł. W konsekwencji branża wypracowała 372,0 mln zysku

netto, wobec 245,0 mln zł przed rokiem. Wskaźniki rentowności w ujęciu brutto i netto uległy poprawie, ale pogorszył się wskaźnik płynności finansowej oraz zmniejszyły się nakłady inwestycyjne.

W 2021 r. ceny detaliczne tłuszczów roślinnych charakteryzowały się wysoką dynamiką, a średnioroczny wzrost wyniósł 7,9%, w tym olejów roślinnych 9,7%. Tłuszcze roślinne zdrożały realnie względem inflacji (5,1%), żywności ogółem (3,2%) oraz tłuszczów zwierzęcych (2,5%).

W 2022 r. uwarunkowania na światowym rynku nasion i produktów oleistych będą charakteryzowały się dużą niepewnością oraz rosnącym ryzykiem produkcyjnym i handlowym. Głównym powodem utrwalenia się tendencji z lat 2020–2021 jest konflikt zbrojny w Ukrainie i sankcje nałożone na Rosję i Białoruś. Rosja i Ukraina są dużymi eksporterami produktów oleistych i konflikt zbrojny determinuje globalną sytuację podaży-popytu. Rosja jest również głównym eksporterem surowców energetycznych. W związku z tym wojna skutkuje dynamicznym wzrostem cen surowców energetycznych i rolnych oraz kryzysem humanitarnym, w tym także w krajach rozwijających się gospodarczo, które są uzależnione od eksportu zbóż i roślin oleistych z Rosji i Ukrainy. Według USDA, zbiory roślin oleistych wzrosną do 647,2 mln ton, gdyż spadek produkcji w Rosji i Ukrainie zostanie zrekomensowany większą produkcją w innych regionach. Większa produkcja surowców spowoduje wzrost produkcji olejów. Wzrost ryzyka dostaw z Rosji i Ukrainy, wysokie ceny paliw oraz duży globalny popyt utrwaliły wzrostową tendencję światowych cen, których dynamika ze względu na efekt bazy statystycznej uległa zmniejszeniu.

W 2022 r. powierzchnia uprawy rzepaku w Polsce wynosi ok. 1,0 mln ha, a plony są szacowane na ok. 3,2 t/ha. W związku z tym zbiory mogą osiągnąć poziom ok. 3,2 mln ton i będą zbliżone

do produkcji w 2021 roku. Krajowe zużycie rzepaku jest szacowane na ok. 3,3 mln ton i w związku z tym w bilansie rynkowym nie wystąpią większe zmiany, a zapasy będą małe. Krajowy rynek produktów oleistych nadal będzie charakteryzował się niską samowystarczalnością w zakresie olejów i śrut oleistych.

Wysokie światowe ceny produktów oleistych, wysokie ceny paliw oraz duży popyt na wewnętrznym rynku będą skutkowały wzrostem cen skupu rzepaku, które w 2022 r. mogą osiągnąć poziom 3600 zł/t, a relacja do cen skupu pszenicy może wzrosnąć do 2,57:1. Wysokie ceny skupu rzepaku, pomimo wzrostu cen środków produkcji, mogą skutkować poprawą dochodowości uprawy.

W 2022 r. w krajowym handlu zagranicznym produktami oleistymi utrwalą się niekorzystne tendencje z poprzednich lat i branża pozostanie dużym importerem netto. Duży wpływ na wyniki handlowe będzie miał konflikt zbrojny. Ukraina, Rosja i Kazachstan były liczącymi się partnerami handlowymi. Uwzględniając uwarunkowania handlowe z krajami WNP, wysokie światowe ceny i dużą produkcję rzepaku w kraju przewiduje się, że zmniejszy się wolumen obrotów, ale w ujęciu wartościowym nie wystąpią większe zmiany. W konsekwencji ujemne saldo handlu zagranicznego wyniesie ok. 1,9 mld EUR.

Ceny detaliczne tłuszczów roślinnych utrzymują się na bardzo wysokim

poziomie. W okresie styczeń–kwiecień 2022 r. ceny tłuszczów roślinnych wzrosły w porównaniu z analogicznym okresem 2021 r. o 29,8%, w tym olejów roślinnych o 30,9%, a margaryn o 34,9%. W analizowanym okresie inflacja wyniosła 10,3%, a detaliczne ceny żywności ogółem wzrosły o 9,7%, w tym tłuszczów zwierzęcych o 22,3%.

Wysokie ceny detaliczne tłuszczów roślinnych, rosące koszty utrzymania gospodarstw domowych oraz czynniki inflacyjne niekorzystnie wpływające na siłę nabywczą dochodów skutkują wielkimi zmianami w konsumpcji tłuszczów roślinnych. Bilansowa konsumpcja w 2022 r. będzie niewiele wyższa niż przed rokiem (ok. 25,4 kg/mieszkańca).

SUMMARY

In the years 2020-2021, the situation on the global market of plants and oil products was determined by the socio-economic effects of the COVID-19 pandemic, which was characterized by a cyclical course and the periodic introduction of restrictive preventive measures. In 2021, the global economy entered its development path after the recession in 2020. Increased global demand resulted in a large increase in the prices of raw materials, including energy and agricultural commodities. Importing countries increased their purchases of agricultural raw materials and food products to secure their stocks. Rising global energy and food prices have been a source of inflationary factors in many regions of the world.

In the 2021/22 season, the global harvest of oilseeds decreased by 0.8% to 572.6 million tons, as the lower production of rape and soybeans was not compensated by larger harvests of other crops. Lower initial stocks and production resulted in a decrease in resources, which in the conditions of an increase in consumption to 582.7 million tons resulted in a decrease in closing stocks and was a stimulus for price increases.

Increased world consumption shows an increase in oil production by 1.4% to 203.5 million tons. World prices of rapeseed and soybeans increased by 23.1% and 4.2%, respectively, as compared to the 2020/21 season, and those of soybean oil and rapeseed oil by 10.5% and 21.9%, respectively.

In 2021, EU oilseed rape production increased by 1.9% to 17.3 million tons, as a slight decrease in the area under cultivation was offset by higher yields. Increased yields and production were a consequence of favorable agroclimatic conditions during the growing season. The EU continued to show low self-sufficiency in oilseeds and vegetable oils. The main reason for this was the high demand for meal in livestock production and for oils in the fuel sector.

In 2021, rapeseed harvest in Poland amounted to 3.2 million tons and was 2.1% higher than in the previous year, which was due to increased cultivation area (by 1.3%) and yields (by 0.6%). Rapeseed production is highly diversified and has regional specialization. Production of rapeseed covered consumption,

which in the 2020/21 season increased to approx. 3.2 million tons, and therefore stocks remained at a low level.

Increased world prices and internal demand resulted in an increase in rapeseed purchase prices in 2021 by 40.5% to PLN 2,303.1 PLN/t and an improvement in the profitability of cultivation. The ratio of rapeseed purchase price to wheat purchase price was 2.38:1, as compared to 2.19:1 the year before.

In 2021, results of Polish foreign trade in oil products deteriorated, as the deficit deepened by 32.1% to EUR 2.1 billion. Trade turnover in particular groups of products showed different trends, as in quantitative terms, the negative balance of oil exchange improved, but it worsened in the trade of seeds and slightly in meal. Increased world prices caused the trade deficit in terms of value to deepen in all commodity groups. There were no major changes in the geographical structure, as trade in rapeseed took place on the EU market, and seeds, meals and oils were traded with third countries.

In 2021, economic and financial results of the fat industry improved, due to higher production and high prices. Due to the greater processing of raw materials, production of refined vegetable oils increased by 11.8%, as compared to 2020, including rapeseed oil by 15.5%, but production of margarines decreased by 5.9%. Revenues of the fat industry increased to PLN 8.6 billion, and operating costs to PLN 8.0 billion. As a result, the industry generated a net profit of PLN 372.0 million, as compared to PLN 245.0 million a year ago. The gross and net profitability ratios improved, but the financial liquidity ratio deteriorated, and investment expenditures decreased.

In 2021, retail prices of vegetable fats were characterized by high dynamics, and the average annual increase amounted to 7.9%, including 9.7% of vegetable oils. Vegetable fats have become more expensive in real terms in relation to inflation (5.1%), total food (3.2%) and animal fats (2.5%).

In 2022, conditions of seeds and oil products on the global market will be characterized by high uncertainty and increasing production and trade risk. The main reason for the consolidation of the 2020–2021 trend is the armed conflict in Ukraine and the sanctions imposed on Russia and Belarus. Russia and Ukraine are large exporters of oil products, and the armed conflict determines global supply and demand. Russia is also a major exporter of energy resources. Therefore, the war results in a dynamic increase

in the prices of energy and agricultural raw materials and a humanitarian crisis, including in economically developing countries that depend on the export of cereals and oilseeds from Russia and Ukraine. According to USDA, oilseed crops will increase to 647.2 million tons, as the decline in production in Russia and Ukraine will be compensated by higher production in other regions. Higher production of raw materials will increase the production of oils. Increased risk of supplies from Russia and Ukraine, high fuel prices and high global demand consolidated the upward trend in world prices, the dynamics of which decreased due to the statistical base effect.

In 2022, the area of rapeseed cultivation in Poland is approx. 1.0 million ha, and the yields are estimated at approx. 3.2 t/ha. Therefore, harvest may reach the level of approx. 3.2 million tons and will be like the production in 2021. Domestic consumption of rapeseed is estimated at approx. 3.3 million tons, and therefore the market balance will not change significantly, and the stocks will be small. Domestic market of oil products will continue to be characterized by low self-sufficiency in terms of oils and oilseed meals.

High world prices of oil products, high fuel prices and high demand on the domestic market will result in an increase in rapeseed purchase prices, which may reach PLN 3,600/t in 2022, and the ratio to wheat purchase prices may increase to 2.57:1. High purchase prices of rape,

despite increased prices of means of production, may result in an improvement in the profitability of cultivation.

In 2022, the unfavorable trends from previous years will consolidate in domestic foreign trade in oil products and the industry will remain a large net importer. The armed conflict will have a big impact on trade results. Ukraine, Russia, and Kazakhstan were major trading partners. Considering the trade conditions with the CIS countries, high world prices and high production of rape in the country, it is expected that the volume of trade will decrease, but there will be no major changes in terms of value. Consequently, the negative balance of foreign trade will amount to approx. EUR 1.9 billion.

Retail prices of vegetable fats remain very high. In the period January–April 2022, prices of vegetable fats increased by 29.8% as compared to the same period of 2021, including vegetable oils by 30.9%, and margarine by 34.9%. In the analyzed period, inflation amounted to 10.3%, and retail food prices in total increased by 9.7%, including animal fats by 22.3%.

High retail prices of vegetable fats, rising household costs of living and inflationary factors adversely affecting the purchasing power of income result in slight changes in the consumption of vegetable fats. Balance-sheet consumption in 2022 will be slightly higher than last year (approx. 25.4 kg per capita).

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek mięsa (62) • czerwiec 2022,
2. Rynek owoców i warzyw (60) • lipiec 2022,
3. Rynek pasz (44) • wrzesień 2022,
4. Rynek drobiu i jaj (62) • październik 2022,
5. Rynek zbóż (63) • październik 2022,
6. Rynek mleka (63) • październik 2022,
7. Rynek ryb (33) • październik 2022.

WARUNKI PRENUMERATY I SPRZEDAŻY

Zamówienia na prenumeratę i sprzedaż wersji papierowej oraz na e-wydania można składać drogą elektroniczną na adres: dw@ierigz.waw.pl.

Więcej informacji na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel. 22 50 54 685 w godz. 8⁰⁰–16⁰⁰.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4), pokój nr 3.

Prenumerata roczna 1 egz. (2 numery) w 2022 roku wynosi 300 zł (w tym 8% VAT).

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przysyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433

W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

USŁUGI WYDAWNICZE I POLIGRAFICZNE

dostosowane
do Twoich potrzeb!

- Wykorzystujemy nowoczesne systemy **druku cyfrowego** dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.
- **Drukujemy:** wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki itp.
- Oferujemy szeroki wachlarz **usług introligatorskich:** bindowanie, szycie, uszlachetnianie, klejenie itp.
- Przeprowadzamy **korektę** oraz **redakcję** tekstów w języku polskim.
- Wykonujemy **skład publikacji**, wykorzystując profesjonalne oprogramowanie graficzne (Adobe InDesign, Illustrator, Photoshop).

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby gotowy produkt w pełni spełniał Państwa oczekiwania.

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4
tel. 22 50 54 520, 22 50 54 430
e-mail: poligrafia@ierigz.waw.pl

CENA 150 ZŁ

ISSN 1231-269X

Prenumerata (2 numery) w 2022 roku wynosi 300 zł (w tym 8% VAT).
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować
do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa
i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego,
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>